

Skogfinnernes dag – Skogfinneforeningens forslag

De skogfinske organisasjonene er blitt invitert til å spille inn begrunnede forslag til en ny Skogfinnernes dag. Skogfinneforeningens forslag er **4. mai**.

Begrunnelse og tilnærming

Som kjent var Uppsalastudenten Carl Axel Gottlund nysgjerrig på finnene som skulle holde til i de øde grenseskogene, og ga seg til å undersøke nærmere både på norsk og svensk side i årene 1817–21. Han fant en levende finsk kultur, slektsnavn og språk i Bergslagen, Dalarna, Hälsingland, Värmland og Solør (- lenger innover til de vestlige finnebygdene kom han ikke), og gjorde omfattende nedtegnelser som stadig har stor forskningsverdi. Han skaffet finskspråklige bibler og annen litteratur, og så for seg at det burde opprettes et eget kirkesogn på tvers av grensen, med finstaltende prester. Han samlet mange tilhørere der han kom, og styrket utvilsomt både selvtillit og identitetsfølelse i denne befolkningen – nok til at myndighetene ble mistenksomme og påla ham å holde seg i Uppsala, eller bli deportert til Finland.

Ikke desto mindre førte denne aktiviteten og den voksende selvbevisstheten blant skogfinnene til at de i 1823 samlet en gruppe på tolv mann, seks fra norsk og seks fra svensk side, og la ut på "Tolvmannamarsjen" med kongen i Stockholm som mål. De hadde med seg en petisjon undertegnet av seks hundre skogfinner, blant annet med krav om eget kirkesogn. Delegasjonen og kravene vakte meget stor oppmerksomhet, Gottlund ble også utsatt for forhør hos "överståthållaren", og det hadde innkommet anonyme anklageskrifter og rapporter om spionering på Finnskogene, forbindelser med Finland og Russland osv.

Ikke desto mindre nådde de tolv hovedstaden i slutten av april, og formodentlig etter en vellykket lobbying fra Gottlund overfor kronprinsen, tok de seg helt fram til kong Carl Johans bord og fikk møte ham ansikt til ansikt 4. mai 1823.

Slike kollektive aksjoner fra allmuen var forbudt. Men Tolvmannamarsjen ble overraskende nok ikke stoppet. De kom faktisk helt fram til selveste Bernadotten. Han skjønnte imidlertid ikke nok til at han ville love dem noe; siden han bare snakket fransk måtte han først få petisjonen oversatt.

Rent materielt førte ikke denne aksjonen til noe, hverken fra konge eller riksdag, annet enn en styrket forsvensking – de fikk noen kirker med prester som bare snakket svensk. Kravet om et fellessogn på grensen var uhørt opprørsk mot statens grenser og sikkerhet, uten at noen ble pågrepet eller straffet. Delegasjonen fikk vende hjem til finnskogene sine og rakk forhåpentligvis noe av skuronna.

Kilder:

Kari Tarkiainen, Finnarnas historia i Sverige. bd. 2 Helsingfors 1993, s. 139 – 146
Professor Einar Niemi

Dagen er viktig i skogfinnernes historie: For første gang spilles "det etniske kortet" her ut i full offentlighet, og skogfinnene konstituerer seg som folkegruppe med en særegen kollektiv bakgrunn, og eget språk og tradisjoner. Det ligger noe bortimot revolusjonært i dette, og slik ble det iallfall oppfattet av et nervøst maktapparat. Det er så bemerkelsesverdig at datoen bør framheves som en merkedag for skogfinnene.

Grunnkriterier

Det vanlige er at man peker på en dato som har overordnet betydning for *hele gruppa*, som kan knyttes til en hendelse som *peker framover*, og som innebærer i en eller annen grad *et brudd*. Disse kriteriene er til stede i Tolvmannmarsjens møte med kong Carl Johan.

Det er ingen tvil om at aksjonen fikk betydning for *hele gruppa*, ettersom skogfinnene etter dette måtte betraktes som én enhet, og ikke bare gjaldt noen tilfeldige i Värmlands grensestrøk. Aktive grep fra myndighetenes side måtte omfatte alle skogfinnebygder der språk og kultur atskilte seg fra flertallet.

Aksjonen *pekte framover* ved at den pekte ut et handlingsalternativ for minoriteten: De kunne handle kollektivt for å prøve å forbedre sine liv. Dette var en kime til nye perspektiver også for andre grupper og lag i folket, som langsomt innhentet nye erfaringer som ga grobunn for nye folkebevegelser seinere i århundret.

Og begge disse elementene innebærer til sammen *et brudd*: Du kan ikke ta vekk vunne erfaringer. Turen til Stockholm, kontakten med konge, Riksdag og annen øvrighet denne sommeren og i tida etter, innebar ny lærdom. Ingenting kunne bli akkurat som før. Å bli sett av statsoverhodet innebærer at man også blir sett av det øvrige maktapparatet – de fikk også ny kunnskap som de ikke kunne bli kvitt, selv om de inn i vår tid har prøvd å feie den under matta. Dette betyr igjen at å bryte tausheten er en kamp som stadig pågår, og som vi står i den dag i dag.

På samme måte som for den norske nasjonaldagen, samenes nasjonaldag og kvenfolkets dag, mener vi at en minnedag må ta utgangspunkt i en historisk begivenhet – noe som representerer et vannskille i skogfinnernes historie og kultur. Datoen må kunne spore til at en setter en liten skogfinne på kneet og stolt forteller historien om det som innebar noe nytt for minoriteten hun eller han er en del av. En sann historie om mot, utholdenhet og det å stå opp for rettighetene sine skaper en god fortelling.

I motsatt fall – hvis datoen er tilfeldig valgt – tror vi at den ikke vil virke på langt nær like samlende.

Årsmøtet slutter seg til styrets forslag om 4. mai som Skogfinnedagen og finner det solid historisk forankret.

Kilder:

Kari Tarkiainen, Finnarnas historia i Sverige. bd. 2 Helsingfors 1993, s. 139 – 146
Professor Einar Niemi